

Sekundära effekter på tamdjur vid rovdjursangrepp

(Secondary effects of stress on domestic animals
- with specific reference to predator attacks)

Yasmine Bengtson

Stressdefinition

- ”Stress är ett fenomen som alla har erfarenhet av, fast ingen kan komma överens om en definition” (Friend, 1980)
- ”Alla vet vad stress är fast ingen vet vad det egentligen är” (Selye, 1973)

Stressklassifikation

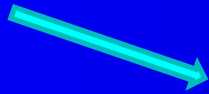
1. Eustress – stimulation vilket gagnar djuret
2. Neutral stress – stimulation som inte påverkar djurets välbefinnande, reproduktion mm
3. Distress – stimulation som kan vara skadlig för djuret och påverka djurets välbefinnande, reproduktion mm

Förlängd eustress & neutralstress = distress

- Ändring av beteende
- Kärnproblem
- Högt blodtryck
- Försämrad foderupptag
- Mag- och tarmsår
- Reproduktionsproblem
- Nedsatt immunförsvar
- Elektrolytobalans

Stressorer

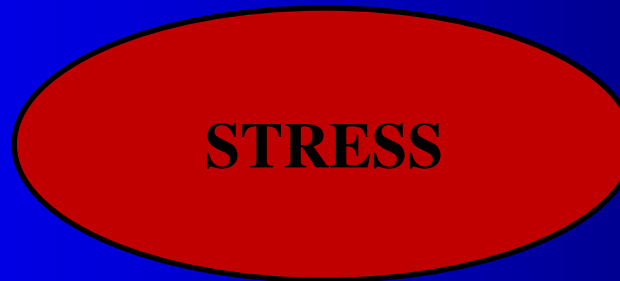
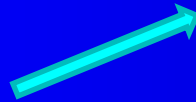
Hunger/
Svält

Ljud

Aggression

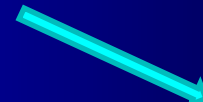
Ökad puls

Ökad
kortisol nivå

Mag/tarmsår

- Ljus
- Ljud
- Temperatur
- Försvar av revir

- Överbeläggning
- Rovdjursangrepp
- Transporter
- Ostabila social struktur

Fysiologisk respons

- Beteendeändringar (depression)
- Hjärtattacker
- Ökad infektionsrisk
- Nedsatt immunförsvar
- Tarm- och magsår
- Nedsatt reproduktionsförmåga
(Libido, fertilitet, befruktning, fostertillväxt mm.)

Etologisk respons

- Aggression
- Sexuell aktivitet (öka/passiv)
- Ökad reviraktivitet
- Iakttagelseförmåga
- Flykt (flight distance)

Forts...

Stereotypier

- Oförmåga att hantera situation/bete sig normalt

Forts...

Stressrelaterade sjukdomar

- Arterio-sclerosis (förhårdningar i kärlen)
- Mikroskopisk skada i hjärta
- Tarm- och magsår
- Hjärtattack
- Cancer
- Hypotermi (nedkylning)

Forts...

- Chock
- Uttorkning
- Hjärtstillestånd
- Kräkningar/aspiration (kvävning, bakterieinfektion)

Mätning av stress

- Onormalt beteende lättare än normalt beteende
- Hantering = påverkan

Telemetri

- Långvarig, oberört djur (hjärtfrekvens, blodtryck)
- Kontinuerlig registrering av parametrar
- Råttor, marsvin, getter, kor, hundar, apor

Forts...

“Its not stress that kills us,
it is our reaction to it”